

Fira de la Candelera

LA FIRA DURANT EL FRANQUISME

Mercé Sellès Comellas

En aquest article plantegem fer un repàs de l'evolució que ha sofert la Fira de la Candelera durant els anys del franquisme, analitzant com cada un dels canvis que es van produir no van ser de forma arbitrària ni casual, sinó que tots ells anaven lligats a l'evolució política i econòmica del país.

Els primers anys de la postguerra

Ens podríem preguntar per què el nou ordre polític establert en acabar la Guerra Civil no va trencar amb una tradició tan arrelada a la nostra vila, sinó que, al contrari, just acabada la guerra, els nous ajuntaments designats per la dictadura la van fer seva, van mantenir-ne la celebració i, fins i tot, la varen potenciar.

L'explicació d'aquest fet la podem buscar en la mateixa organització del poder després de la Guerra Civil, que es basava, per un costat, en el poder militar i, per un altre, en el civil, dirigit aquest pels governadors civils, que a la vegada eren els caps provincials de la Falange Española Tradicional y de las JONS, i els encarregats del nomenament dels alcaldes. Els governadors civils eren els dele-

gats del ministeri, els caps de les forces de l'ordre públic, etc. personatges generalment de fora de Catalunya: "Era gent poc coneixedora del país, que actuava com a simple corretja de transmissió del govern i

Fira de bestiar porcí

que procedia majoritàriament dels partits d'extrema dreta més anticatalana... En canvi, el personal polític de les diputacions i els ajun-

L'any 1944 té lloc el primer concurs nacional de parades de planters

taments era majoritàriament català... fins i tot nascut al mateix municipi que regeixen."¹

Així doncs, des del primer moment en què finalitza la guerra ja trobem que, en lloc d'escollir una persona forana per a la composició de la comissió gestora, és escollit el Joan Tort Mensa, que representa la dreta propietària de Molins de Rei, però que, al mateix temps, és un coneixedor i admirador de la història de la nostra vila.

No és estrany, doncs, que, finalitzada

la Guerra Civil, se seguís celebrant la Fira de la Candelera. Durant els diferents anys de la dècada dels 40 no s'incorporen canvis substancials en les diferents edicions d'aquesta celebració i es continua mantenint l'atractiu del planter d'arbres i hor-

de tota mena de productes que permetien als pagesos que hi arribaven d'arreu de Catalunya, però principalment als de les poblacions i de les masies de la rodalia, fer bona part de les seves compres.

Les autoritats locals visitant la Fira de planter als 40

talisses com a element principal de la Fira. L'any 1944 té lloc el primer concurs nacional de parades de planters.

La fira del bestiar també continuarà tenint importància com a punt d'atracció: tant el porcí, que se situava a la plaça de la Vila i al tram del carrer de Verdaguer en direcció al riu, com el cavallí, situat en les cavallerisses del Restaurant Esteve, ja desaparegut i que antigament havia estat l'Hostal del Sant. En aquest indret, els cavalls i els matxos eren mostrats pels mossos, que els treien a la carretera per fer la demostració de les seves qualitats davant dels possibles compradors.

A més d'aquests elements importants de la Fira no s'han de menysprear les parades de venda d'eines del camp i una gran varietat de paradetes

Tampoc no s'ha de deixar de banda la figura del *charlatán*, que venia tota mena de productes i qui, amb les seues argots, sempre tenia una rotllana de gent escoltant-lo, els quals molt sovint acabaven comprant el que els oferia, tot i no necessitar-ho.

La Fira no deixava de ser un esdeveniment que donava un impuls econòmic a la vila de Molins de Rei en un moment de grans dificultats econòmiques en els anys immediats a l'acabament de la Guerra Civil

Tal com ens comenta el Paco Castellana, "La Fira es feia per inèrcia, s'organitzava sola. Els mateixos funcionaris de l'Ajuntament ens encarregàvem de cobrar els arbitris d'ocupació de la via pública. L'alguacil Lluís Casadellà s'ocupava

LA FIRA DURANT EL FRANQUISME

Merceé Sellès Comellas

de cobrar els planters, els urbans de les paradetes del carrer, jo m'encarregava de la part administrativa i el F. Galceran, secretari de la Hermandad Sindical de Labradores, col·laborava amb tots els temes de planter i de la fira del bestiar. Tota la part d'activitats se n'encarregaven les pròpies entitats, el Foment, El Hogar del Productor, etc., amb el Concejal de Ferias y Fiestas.”²

La Fira no deixava de ser un esdeveniment que donava un impuls econòmic a la vila de Molins de Rei en un moment de grans dificultats econòmiques en els anys immediats a l'acabament de la Guerra Civil, quan la política autàrquica impulsada per la dictadura davant

al voltant de la Fira, les entitats organitzaven activitats de caire cultural i festiu, com podia ser el Ball del Foment, els concerts i les projeccions de pel·lícules, el futbol,

l'aïllament econòmic i polític amb els altres països europeus, va donar com a resultat “una profunda depressió econòmica caracteritzada pel col·lapse del comerç exterior, per la substancial baixada dels nivells de producció i de consum, i pel brutal retrocés en la capacitat adquisitiva i el nivell de vida de la població.”³

A part, la Fira servia com a esbarjo per a la gent no solament de Molins de Rei, sinó per als forasters que ens visitaven. La difícil vida quotidiana de la postguerra necessitava d'esdeveniments que ajudessin a oblidar, encara que només fos per un dia, les preocupacions i tensions provocades per les dures condicions de vida i de treball, i per l'opressió política i econòmica. Així doncs, la

Fira era com un parèntesi que donava una injecció per continuar endavant. A més, al voltant de la Fira, les entitats organitzaven activitats de caire cultural i festiu, com podia ser el

Fira de 1963. La maquinària agrícola coberta de neu

Ball del Foment, els concerts i les projeccions de pel·lícules, el futbol, etc.

En l'àmbit cultural, els primers anys del franquisme van representar una anul·lació de tots els símbols de catalanitat, així com del català com a llengua. Aquestes postures tan intransigents en relació amb la cultura catalana impedièn, en part, la integració de Catalunya en la idea de l'estat unitari que tenia el franquisme. Al final de la guerra mundial, l'any 1945, i la posterior guerra freda “van

la Fira de l'any 1951, a més dels elements tradicionals de planter, fira de bestiar i de les paradetes, es va enriquir amb la I Exposició Industrial, Comercial i Agrícola

forçar el franquisme a provar de maquillar la seva imatge externa, l'intent de recuperar una petita part de la cultura catalana amb uns valors folklòrics i ruralistes, amb una connotació clarament arcaïtzant, de manera que s'establia una clara jerarquització: tot allò pròxim i català era antic, i respectable precisament per això, sotmès a una lògica explicativa espanyola.”⁴

Fira del'automoció a la pPl. Calvo Sotelo (Pl. Mercat)

Dins aquest context s'emmarcaria el fet que, ja en l'any 1946, el Ple de l'Ajuntament de Molins de Rei va destinar una partida per contractar la cobla Barcelona per fer una audició de sardanes a la plaça de la Vila durant la Fira, com també la posterior convocatòria del concurs sardanista per a la Fira de l'any 1952 que més endavant comentarem.

Si plantejàvem que a finals dels anys 40 es produeixen uns canvis pel que fa a una certa permissibilitat cultural, també la influència de la guerra freda, que havia convertit el règim franquista en un aliat del món occidental en la lluita anticomunista, farà que es trenqui l'aïllament diplomàtic i que es comencin a plantejar abandonar la política autàrquica per una economia de lliure mercat i d'integració als circuits econòmics internacionals.

La dècada dels cinquanta. Centenari de la Fira.

"Durant la dècada dels cinquanta l'economia espanyola supera l'estancament en què havia viscut i de forma progressiva s'anaren recuperant els nivells de producció global

i per habitant que es tenien abans de la guerra." 5

Dins el marc d'aquesta represa econòmica s'ha d'entendre la instància presentada a l'Ajuntament pel Sr. Juan Llopart Tort com a delegat sindical local de la FET i de les JONS, el dia 20 de setembre de 1950, en la qual comunica "que la Organización Sindical representante de los intereses industriales, comerciales y agrí-

L'esdeveniment del centenari de la Fira va tenir un gran ressò propagandístic en els diaris de Catalunya de l'època

colas, tiene el propósito de organizar en la próximas Ferias, el PRIMER CERTAMEN INDUSTRIAL, COMERCIAL Y AGRÍCOLA de esta localidad con la participación directa

Mostra de maquinària agrícola de finals dels anys 50

de la Hermandad Sindical de Labradores y Ganaderos, y Sindicatos Locales existentes, al objeto de incrementar al igual como lo vienen haciendo las localidades vecinas el auge industrial, ya que MOLINS DE REY no puede dejar atrás su merceda capitalidad natural..." 6

Així doncs, l'Ajuntament en ple donarà suport a aquesta proposta i per a l'any 1951 es declara festiu, a més del dia 2 de febrer, el dia 3, tal com es demanava a la instància, per tal que la Fira fos més rellevant, ja que

era el seu centenari.

Es constitueix un comitè executiu del certamen l' alcalde Miguel Vilagut accepta la presidència que se li ofereix; també es designa un regidor, Antoni Santonja, per formar part d'aquest comitè.

Així doncs, la Fira de l'any 1951, a

més dels elements tradicionals de planter, fira de bestiar i de les parades, es va enriquir amb la I Exposició Industrial, Comercial i Agrícola com a clar exponent del creixement econòmic i de l'expansió de la indústria, exposició que es va organitzar en el soterrani del Mercat Municipal.

l'Ajuntament sembla deixar morir la Fira i que només s'interessi per organitzar-la bé els anys que hi ha l'Exposició Industrial, Comercial i Agrícola

Va comptar amb la representació de 42 empreses, onze de les quals eren del ram del tèxtil, predominant a la vila, sis de la metal·lúrgia i quatre de químiques, però també n'hi havia de licors, alimentació, fusta i arts gràfiques, tal com es pot veure en la relació d'expositors del programa de la Fira. Dins el marc d'aquesta exposició tampoc no es deixava al marge el vessant agrícola de la població, amb un estand fet per l'*Hermandad*

Sindical de Labradores en el qual s'exposava la varietat de productes del camp del municipi.

Per Paco Castellana, "la preparació d'aquesta exposició va ser molt complicada i sobretot van tenir moltes dificultats amb la instal·lació elèctrica, ja que els soterranis del Mercat no era un espai tècnicament preparat per a un esdeveniment com aquest i s'hi va haver de fer tota una instal·lació elèctrica nova."

"L'exposició va ser possible perquè els expositors ho van pagar tot, però va ser molt difícil convèncer els empresaris grans de la vila, ja que plantejaven que amb aquesta exposició no hi guanyarien res. L'alcalde Sr. Miquel Vilagut els va dir que havien de fer un aparador, no per vendre els productes sinó per vendre Molins de Rei a la resta de poblacions. Es va fixar un preu d'entrada simbòlic d'una pesseta. Els ingressos per entrades van ser de 22.000 pessetes. Això dona una visió de la gran afluència de públic, ja que, a més, s'havien repartit gran quantitat d'invitacions."

L'esdeveniment del centenari de la Fira va tenir un gran ressò propagandístic en els diaris de Catalunya de l'època. Així, el mateix dia 3 de febrer del 1951, la premsa dedicava les pàgines centrals al centenari de la Fira de la Candelera.

Amb tots aquests esdeveniments, l'Església no s'hi podia mantenir al

El rector de la parròquia beneïnt l'exposició

Fira de la Candelera

LA FIRA DURANT EL FRANQUISME

Mercé Sellès Comellas

marge, ja que va donar un clar suport al franquisme durant els primers anys de la dictadura, tant en les altes je-

premsa catalana, en l'edició de 1952 aquesta encara és més remarcable, ja que la informació d'aquest esde-

Fira de planter al carrer de Jacint Verdaguer

rarques com en la majoria de poblacions. Aquesta unió de l'Església amb la política franquista en general, i també a escala local, fa que en tots els esdeveniments importants de la vila hi hagués una participació del de l'església. Així doncs, a banda que cada any pel dia 2 de febrer es fes la benedicció de les candeles a, tal com s'havia fet sempre, també

La progressiva industrialització de la vila de Molins de Rei i de les poblacions de la rodalia, en detriment de la pagesia, fa que es comenci a notar un major nombre de visitants quan el dia 2 de febrer cau en diumenge.

abans de la inauguració de l'Exposició Industrial, Comercial i Agrícola, mossèn Enric Parededa, capellà de la parròquia, tot i que no era un esdeveniment religiós, feia la benedicció de l'exposició.

El gran èxit de l'exposició farà que es repeteixi a la següent edició de la Fira, la de 1952. Si l'anterior certamen va tenir gran ressonància en la

veniment surt en tot els diaris (*El Correo Catalan, La prensa, El Diari de Barcelona*). Tots ells passen per davant de l'esdeveniment tradicional de la Fira la importància de la II Exposició Industrial, Comercial i Agrícola. En les pàgines centrals del diari *La prensa* surt un article de promoció de la Fira. Lluís Puiggarí Munné, aleshores membre del Comitè Executiu de la Fira i de l'exposició, hi fa una valoració de la I Exposició Industrial, Comercial i Agrícola, i diu: "Se organizó una Exposición en donde la industria, el comercio y la agricultura de Molins de Rey pudieran evidenciar su potencialidad y crecimiento en estos últimos años. Y francamente el éxito fue superior al previsto. Se instaló la Exposición en la planta baja de la plaza del Mercado, en forma de unas lujosas galerías, llenas de luz y colorido y en donde, en forma de stands individuales, con innegable derroche de riqueza y gusto, se exponían al público los más variados productos y especialidades de nuestra villa."⁸

En aquest article queda reflectit l'afany polític d'aquests anys, encara

que sigui, en aquest cas, des del món municipalista, per destacar el creixement econòmic en què estava immers el país i l'empenta que estava agafant especialment la indústria.

A manera de parèntesi volem ressaltar que la població no percebia aquestes bonances i riqueses, sinó que encara estava patint les últimes seqüeles de les restriccions. En aquest període es comença a denotar un creixement econòmic i, de manera paral·lela, augmenten els nivells de consum de la població. Però, tot i així, entre l'any 1953 i 1956, el nivell mitjà de proteïnes i calories per habitant i any no arribaven encara al mínim necessari fixat pels experts en nutrició.

Tornant al ressò de l'exposició, la revista local *Llobregat*, editada per la *Delegación de Prensa y Propaganda de FET y las JONS* es fa ressò de l'escrit que el Marqués de Castell-

Fira de planter de l'any 1944

plasmado en esta Exposición, felicito efusivamente al Excm. Ayuntamiento y a cuantos cooperaron a este brillante éxito y les estimo para que sigan trabajando tan eficazmente para el mayor prestigio de Cataluña y España."

En aquest certamen hi va participar per primera vegada la *Caja de Pensiones para la Vejez y de Ahorros*, en la qual exposà les diferents característiques de la seva obra *Económica, Social, Cultural y de Asistencia*. A partir d'aquest moment, la Caixa tindrà un paper molt important en la celebració de les exposicions.

Aquest any, a causa del gran èxit del certamen es va allargar els dies de l'exposició i el tancament no va ser fins al dia 10 de febrer.

Tal com he exposat abans, a final dels anys quaranta, primers del cinquanta, hi ha una certa política de permissibilitat en alguns aspectes de la cultura catalana que, de manera desigual, dependent de les autoritats

Mostra de cavalls al restaurant Esteve

Florite va fer en el llibre d'honor de l'exposició, que deia: "*Ante el magnífico esfuerzo de Molins de Rey,*

LA FIRA DURANT EL FRANQUISME

Mercé Sellès Comellas

Maquinària agrícola a la Pl. de Calvo Sotelo (Pl. del Mercat)

locals, a nivell polític de les altes esferes era acceptada. Dins d'aquest marc es tornen a celebrar audicions de sardanes, cosa que fa que, de mica en mica, es reprengui l'activitat de moltes cobles i esbarts. Això va possibilitar que quan l'Ajuntament, per tal de promocionar la Fira, va proposar fer un concurs sardanista, hi par-

La progressiva mecanització del camp fa que la Fira també assumeixi aquesta modernització i que, a part de les paradetes d'eines del camp, comenci a incorporar-se l'exhibició de la moderna maquinària

ticipessin colles d'arreu de Catalunya. La revista *Llobregat* es feia ressò d'aquest esdeveniment amb la nota següent: "...el Concurso Regional de Sardanas que se celebró el día 3 por la mañana en el Campo de la Juventud Católica. Exponente sin igual en los anales del folklore catalán. Jornada llena de emoción que hacía temblar en su magnificencia, sobre todo en esa "salida" de las "colles"... Todo el público vibraba al son de las coblas, y los danzantes bailaban, tejían y destejían con una magnífica perfección."⁹

A causa del gran esforç organitzatiu i econòmic que representava per a les empreses que hi col·laboraven, després de l'edició de 1952, el Comitè Executiu de l'exposició es planteja de fer-ne l'edició bianual o trianual i el Comitè Organitzador ho aprova davant les sol·licituds fetes pels industrials de la vila que manifestaven no poder mantenir el desgast personal i econòmic que representava fer les edicions molt seguides.

L'exposició Industrial, Comercial i Agrícola es va deixar de fer l'any 1953, la tercera edició es va fer l'any 1954 i no es tornarà a fer la quarta fins tres anys després, el 1957.

La revista *Llobregat* posa de manifest que l'edició de la Fira de 1956 va ser una fira deslluïda pel fort fred que va durar tot el mes de febrer. A part de les fortes nevades, les temperatures van arribar a -10 graus i fins i tot el riu es va gelar en part.

A més del fred, la revista denuncia que l'Ajuntament sembla deixar morir la Fira i que només s'interessi per organitzar-la bé els anys que hi ha l'Exposició I, C i A. La crítica diu: "No es justo que el municipio deje languidecer una fiesta que tantos beneficios reporta al comercio local,

limitando su actividad a cobrar los derechos de ocupación de aceras a los feriantes.”¹⁰

En aquest article es convida el consistori a fer una comissió amb representació de tots els sectors, industrial, comercial i agrícola de la població perquè s'ocupi de dinamitzar la Fira en el seu vessant més tradicional.

En l'edició de 1957 té lloc la quarta Exposició Industrial, Comercial i Agrícola. La potenciació que se li dona és tan gran que si observem la portada del programa d'aquest any, només està anunciada l'Exposició, com si les arrels agrícoles de la Fira de la Candelera ja no existissin.

En l'afany de potenciar la zona de l'exposició, aquest any se celebra la primera Exposició d'activitats artís-

A la Fira de l'any 1964 s'introdueixen dos nous certàmens que donaran, durant molts anys, una nova projecció exterior a la Fira, el Premi Nacional de Pintura Miquel Carbonell i la Semana del Nuevo Cine Español

tiques i culturals, on s'exposen guardons de les entitats, obres d'artistes locals i algunes obres de Miquel Carbonell i Selva. L'exposició es va deixar tota la setmana i va ser visitada pels escolars de la vila i d'altres poblacions.

Al voltant de l'exposició Industrial, Comercial i Agrícola s'imprimien uns segells commemoratius sense valor postal, com un element més de difusió del certamen. Aquests segells es van començar a editar l'any 1951

Estand de la Hermandad Sindical de Labradores amb productes de la terra

i es feien tots els anys.

Durant la dècada dels anys cinquanta podem veure com el creixement econòmic del país comença a potenciar la indústria com a factor d'evolució, en detriment de l'agricultura. Això fa que la Fira també vegi valorat aquest sector en detriment de la fira de planters d'hortalisses i arbres fruiters, o de la fira de bestiar. Tot i així, aquest continuava sent el gran atractiu de la Fira.

La progressiva industrialització de la vila de Molins de Rei i de les poblacions de la rodalia, en detriment de la pagesia, fa que es comenci a notar un major nombre de visitants quan el dia 2 de febrer cau en diumenge. En la revista *Llobregat* del mes de febrer de 1958 ja s'apunta la possibilitat de fer coincidir la Fira en diumenge per no perdre visitants. Aquest comentari, fet des de l'apartat més crític de la revista (dins d'un ordre), que es deia "Des del dipòsit" estava escrit amb el pseudònim de l'Avisor, generarà un debat que durarà fins al 1978, quan es va produir el trasllat de la Fira al primer cap de setmana de febrer.

L'any 1959 es va constituir un Comitè Executiu permanent de la Fira presidit per l'alcalde de la vila, José Vilagut Llobet, pel Luis Puiggarí Munné, com a vicepresident, i pel tinent alcalde de Relacions Públiques, Juan Llopart Tort, com a secretari

general.

La dècada dels seixanta

La progressiva mecanització del camp fa que la Fira també assumeixi aquesta modernització i que, a part de les paradetes d'eines, comenci a incorporar-se l'exhibició de la moderna maquinària que s'estava implantant en els camps. La ubicació que se li donava era a la plaça de Catalunya, plaça de Calvo Sotelo (pl. del Mercat) i a la plaça de la Creu.

En l'edició de la Fira de la Candelera del 1960, el Llobregat dona resposta a la polèmica encetada per l'article de l'Avisor l'any 1958, reafirmant l'encert de celebrar la Fira el dia 2 de febrer. En la portada de la publicació es destaca: "Pasó otra *"FIRA DE LA CANDELERA"*, en verdad memorable, brillantísima y con un tiempo espléndido, pudiendo convencernos perfectamente una vez más este año, del inmutable acierto de que persista siempre y en todo momento su celebración exclusivamente como feria, el día 2 de febrero, por la Candelaria. Pues aún no siendo este día festivo en otras localidades, ya vimos como una ingente multitud, venida de muy distintos y apartados lugares de los contornos, acudió de nuevo a nuestra tan arraigada y popularísima *"Fira"*."¹¹

Durant el període que va del 1959 al 1964, la nova política econòmica del

país, amb el *Plan de Estabilización* pel qual s'abandonaven tots els plans corporativistes intervencionistes per obrir l'economia cap a Europa, genera una crisi en l'economia espanyola i la catalana que es farà notar en l'exposició de la Fira. La repercussió d'aquesta política econòmica en la Fira és recollida pel columnista del Llobregat: "*La celebración de la V Exposición, prevista en principio para 1960, al objeto de crear unos períodos de tres años para cada celebración, tuvo que ser aplazada al considerar el Comité, con justo criterio, que el momento no es propicio para ello. España entera se hallaba sumergida en esta política de estabilización económica, y no era aconsejable distraer nuestra economía con gastos que entonces podrían parecer innecesarios.*"¹² En l'edició d'aquest any 1961 se celebrarà la cinquena Exposició i última amb el caràcter industrial que tenia. La crisi de la indústria, sobretot la tèxtil, ja es comença a notar, com també el cansament dels expositors que dedicaven grans esforços perquè l'exposició fos una mostra del potencial industrial de la vila, fet que influirà perquè aquesta es deixi de fer durant aquests anys.

l'any 1965 amb la celebració de la V Exposició Filatèlica i Numismàtica en les Galeries Comercials, p Direcció General de Correos y Comunicaciones va concedir el primer mata-segells dedicat a Molins de Rei

Per a la Fira de l'any 1962, en l'espai dels soterranis del mercat on s'ubicava l'Exposició s'organitza una nova experiència: *Las Galerías Comerciales*, unes galeries que, a diferència de l'exposició, no mostren únicament productes sinó que en potencien la venda directa. Estan més enfocades al comerç, tant local com de les poblacions veïnes. En aquestes galeries també hi participa l'*Hermanidad Sindical de Labradores* amb una mostra dels cultius de la vila. En aquestes galeries comercials continua l'expo-

la Candelera

7 4 de Febrero 1951

*

Exposición
Comercial y Agrícola

Planta baja Plaza Mercado

¡No! ¡Forastero!

Se visitará la Exposición
de actividades industriales
de la Villa

HORAS DE VISITA:

9 de la mañana a 8 de la noche
mañana, de 9 a 1; Tarde, de 3 a 8

TARIFA 1 PESETA

GUIA DE STANDS PARA EL VISITANTE

- 1 Laboratorio P.E.V.Y.A.
- 2 Mobba
- 3 Industrias Marca, S. A.
- 4 Antonio Cardus
- 5 Hermandad de Labradores
- 6 Martí Port, S. L.
- 7 José de Batlle (Monopol)
- 8 Miguel Rubi Canalias
- 9 Salvio Iborra, S. A.
- 10 Organización
- 11 Manufacturas Textiles Torra-Balari, S. A.
- 12 Samaranch, S. A.
- 13 Textiles Malvehy, S. A.
- 14 Hija de J. Ferrer y Mora
- 15 José Cortell
- 16 Balanzó Textil, S. A.
- 17 Hamol Iberica, S. A.
- 18 Laboratorio Rius, S. A.
- 19 Esteban Cruellas
- 20 Felipe Canalias
- 21 Pablo Llopis
- 21 (Bis) Vda. de Sebastian Ordinas
- 22 Buenaventura Mallorca
- 23 Francisco Insense
- 24 M. Castellet
- 25 S. Padros
- 26 M. E. I. S. A.
- 27 José Capellades
- 28 Jaime Solé
- 29 Antonio Borrás
- 30 José Guitart (Calixtus)
- 31 Generos de Punto Astorga
- 31 (Bis) Tort y Molto, S. L.
- 32 Joaquina Serrahima
- 33 Imprenta Comercial
- 34 Ramon Costa
- 35 Narciso Vila
- 36 Juan Domenech
- 37 Antonio Llisas
- 38 Adolfo Mollón
- 39 Remedios Tutusaus Vda. Montmany
- 40 C. N. S.

Llistat d'expositors de la primera Exposición Comercial y Agrícola

sició d'activitats culturals artístiques, el grup de Cine Fòrum de Molins de Rei va projectar-ni una pel·lícula. Aquest any es deixa de fer la fira de bestiar porcí a causa del fet que l'any 1961 es va declarar una pesta porcina i es prohibeix l'exhibició i venda pública d'aquest bestiar.

A principi dels anys seixanta, alguns sectors industrials es reestructuren i es creen noves indústries destinades a satisfer el consumisme que en aquests anys es vol potenciar com a element de creixement econòmic. Es produeix el boom de les empreses d'electrodomèstics, televisors i de l'automòbil, consum afavorit per les fortes migracions del camp a la ciutat, amb el consegüent increment dels assalariats en detriment de l'agricultura.

Les galeries d'aquests anys recullen aquestes noves necessitats que s'introdueixen en la nostra societat. En una valoració posterior a la Fira, feta pel Llobregat, trobem un reflex d'aquest aspecte: "Dentro del recinto de las Galerías Comerciales, visitado por un buen número de curiosos, se podía contemplar los últimos adelantos en materia motorista, televisores, radios, menajes, frigoríficos, máquinas de coser, de escribir, libros, etc."¹³

L'any 1963, les condicions climatològiques van ser adverses per a la Fira. "El dia abans de la Fira ho vam deixar tot preparat: les paradetes a punt, la maquinària agrícola, etc. Tot estava a punt perquè l'endemà es pogués fer la Fira i al matí ens vàrem llevar i tot estava nevat. Això va deslluir una mica la Fira, però,

LA FIRA DURANT EL FRANQUISME

Mercé Sellès Comellas

tot i així, hi va haver força *afluència de gent*", tal com ens explica el Paco Castellana.¹⁴

A la Fira de l'any 1964 s'introdueixen dos nous certàmens que donaran, durant molts anys, una nova projecció exterior a la Fira: per una banda, la instauració del Premi Nacional de Pintura Miquel Carbonell, en el qual hi havia un premi estatal i un de local, certamen que es va celebrar fins a l'any 1980; i per l'altra, la Semana del Nuevo Cine Español. La primera edició va tenir lloc al Cine Savoy, però la gran

tera.

Com ja hem comentat abans, la Filatèlia també ha tingut un paper destacat en la Fira amb les exposicions filatèliques en el marc de l'Exposició Industrial, Comercial y Agrícola, i amb l'edició d'uns segells commemoratius d'aquests certàmens. Ara bé, quan se li donarà un veritable impuls serà l'any 1965 amb la celebració de la V Exposició Filatèlica i Numismàtica en les Galeries Comerciales, per la qual la Dirección General de Correos y Comunicaciones "va concedir el primer mata-segells de-

Estand de l'Exposició de l'any 1957

afluència de públic va fer que la sala quedés petita i, per aquest motiu, la segona edició de l'any següent es va traslladar al Foment Cultural i Artístic. Aquest certamen se celebrarà dins el marc de la Fira fins a l'any 1968 i a partir de 1969 es trasllada al mes de març, a causa del fet que la gran rellevància que havia adquirit el feia incompatible amb la celebració d'un altre esdeveniment tan important, com és el de la Fira de la Candelera. En la celebració de la V Semana del Nuevo Cine Español no solament se'n traslladen les dates, sinó que també se li dona una nova seu: el Cinema Versalles, de la carre-

*dicat a Molins de Rei amb una estafeta pròpia instal·lada al mateix recinte... Es varen editar uns sobres especials amb reproducció gràfica a quatre colors del pont de Carles III, dibuixats per l'artista local Germà Giralt.*¹⁵

L'any 1967, davant la manca de participació d'alguns sectors econòmics de la vila, l'Ajuntament assumeix el patrocini de la Fira i hi dedica una part del pressupost municipal.

Juan Llopart, secretari del Comité Ejecutivo Permanente de Ferias y Fiestas de la Candelaria, planteja la

Fira de la Candelera

possibilitat que per a la Fira de l'any 1969 es pogui convocar la VI Exposició Industrial, Comercial i Agrícola i així es va fer, però la manca d'implicació de les empreses locals va comportar que fos poc lluïda. El Miquel de Molins, en un article del *Llobregat* resalta la manca de qualitat de l'exposició, tot i que s'hi va incorporar el primer Salón de Corsetería. Diu: "No escapa a nuestro entendimiento el hecho de que con este vol-

recinte firal. L'any 1962 ja s'havia perdut la fira de porcs a la banda de riu del carrer i ara es perdia el planter a la banda de muntanya.

Arribem a la fi de la dècada dels seixanta amb una gran transformació de la societat catalana, un creixement demogràfic molt elevat i una important reducció del sector agrari en favor de la indústria i els serveis. Tots aquests factors, tal com hem

pogut veure, també han influït en l'evolució de la Fira de la Candelera.

Al planter d'hortalisses i arbres fruiters s'incorpora el sector de jardineria; les exposicions i transaccions de cavalls i matxos s'han vist desplaçats per la no-

va maquinària agrícola de motocultors, tractors, sulfatadores, etc. També el sector de motocicletes i automòbils es comença a incorporar a final d'aquesta dècada en la Fira de la Candelera.

Dècada del setanta

En la dècada dels setanta es podria dir que la Fira cau en una inèrcia. No s'introdueixen nous elements d'atracció. Es continua amb les Galeries Comercials, però en disminueix la qualitat. També es manté el concurs de planters i de colles sardanistes, així com el premi nacional de pintura Miguel Carbonell.

L'any 1973, com a novetat de la Fira s'incorpora el I Concurso Exposición de Canaricultura, que va reunir més de 200 exemplars. Aquest va anar acompanyat de dues conferències relacionades amb l'ornitologia.

Estand d'una de les grans empreses tèxtils de Molins de Rei

ver a la industria, se ha querido revalorizar el conjunto de las Galerías en los bajos del Mercado y quitarle su aspecto "electrodoméstico" que tenía. La idea, no cabe duda, es muy buena... Algunos stands ha dado una impresión de querer cubrir expediente con una asistencia más o menos presionada de última hora."¹⁶

L'any 1978 l'Ajuntament fa el pas i aprova que, a partir d'aquest any, la Fira se celebri el primer dissabte i diumenge de febrer

En aquest any es trasllada la fira de planters al carrer del Pare Manyanet a causa del fet que el carrer de Jacint Verdaguer s'ha convertit en una via de gran circulació de vehicles. Alguns sectors de la població no ho veuen amb bons ulls, perquè d'aquesta manera es perd una imatge i una tradició que es tenia d'aquest carrer com a

La profunda industrialització de la comarca del Baix Llobregat i el seu creixement demogràfic desmesurat van eliminar gran part dels conreus. L'activitat agrícola de la comarca retrocedeix en favor de la industrial i de serveis.

Molins de Rei va passar de ser una població de 8.145 habitants l'any 1950 a una de 14.456 l'any 1970 i a 18.831 l'any 1979. Pel que fa als canvis en el sector econòmic, l'any 1975, de les 7.875 persones de la població activa de la vila en els diferents sectors de producció, només 220 eren del sector primari, fet que representa un total d'un 2,80%.¹⁷ Així doncs, l'activitat econòmica de

disminuyó, y esto sí que es mal síntoma, los feriales de maquinaria, cuando debería ser el mayor signo de progreso y preponderancia. Hay que propagar y vitalizar más nuestra entrañable FIRA, meditándolo seriamente y reaccionar a tiempo, promocionándola como es debido aunque sea más que centenaria."¹⁸

A partir de l'any 1974 es perdran les galeries comercials com a tals i s'hi ubicarà la fira de l'automòbil.

Després de molts anys de debat sobre la necessitat de canviar les dates de la Fira, l'any 1978 l'Ajuntament fa el pas i aprova que, a partir d'aquest any, la Fira se celebri el primer dis-

Fira de l'automòbil en les Galerías Comerciales del soterrani del mercat

la població, com la de tota la comarca del Baix Llobregat, havia sofert un canvi molt profund.

Amb aquesta situació no és estrany que una fira que se celebrava el dia 2 de febrer, dia de la Candelera, que només era festiu a Molins de Rei, anés perdent any rere any afluència de públic. Aquesta pèrdua de públic porta a un estancament de la Fira. D'això se'n fa ressò el Llobregat l'any 1973, en un petit article signat per JIPS que diu: "Este año incluso

sabte i diumenge de febrer. En el programa de mà d'aquest any es justifica el canvi de data amb les paraules següents: "Malgrat la considerable disminució de cultius, la Fira manté la seva preponderància agrícola, amb els seus grans mercats de planters d'arbres no sols fruiters, hortalisses i actualment també jardineria.

Però a l'hora té present que, com que la majoria d'aquests visitants són petits cultivadors i des de fa

LA FIRA DURANT EL FRANQUISME

Mercé Sellès Comellas

molts anys la Candelera ja no és jorn festiu, s'ha notat força que quan la Fira coincideix en vigília o diumenge, la concurrència és molt més elevada, lògicament."

La Fira de la Candelera rebrà un nou impuls amb l'arribada dels ajuntaments democràtics a partir de l'any 1979.

Planter i jardineria a la Pl. de l'Església

Notes

¹ Borja de Riquer i Joan B. Culla: *Història de Catalunya*, tom VII, *El Franquisme i la transició democràtica (1939-1988)*, dirigida per Pierre Vilar, Edicions 62, Barcelona, 1989 (pàg. 50)

² Paco Castellana Carratalá. Funcionari de l'Ajuntament de Molins de Rei, de 1935-1983 Encarregat de temes de Fira i, posteriorment, secretari del Comitè Executiu de la Fira. Entrevista feta el desembre de 2000.

³ Borja de Riquer i Joan B. Culla: O.C. (pàg. 108)

⁴ Carles Santacana: *El franquisme i els catalans. Els informes del Consejo Nacional del Movimiento (1962-1971)*, Editorial Afers, València, juny de 2000 (pàg. 24)

⁵ Borja de Riquer i Joan B. Culla: O.C. (pàg. 189)

⁶ Instància presentada a l'Ajuntament el dia 20 de setembre de 1950, pel Sr. Juan Llopart Tort Arxiu Municipal.

⁷ Vegeu nota 2

⁸ *La Prensà*. 1 de febrer de 1952. Article de Luís Puggari Munné (pàg. 5)

⁹ *Llobregat: Portavoz de la Vida Social*, editat per la Delegación de Prensa y Propaganda de la FET y de las JONS, febrer de 1952, núm. 98-99

¹⁰ *Llobregat: Portavoz de la Vida Social*, editat per la Delegación de Prensa y Propaganda de la FET y de las JONS, febrer de 1956, núm. 104 (pàg. 6)

¹¹ *Llobregat: Portavoz de la Vida Social*, editat per la Delegación de Prensa y Propaganda de la FET y de las JONS, febrero de 1960, núm. 152 (portada)

¹² *Llobregat: Portavoz de la Vida Social*, editat per la Delegación de Prensa y Propaganda de la FET y de las JONS, febrer de 1961, núm. 163 (pàg. 5)

¹³ *Llobregat: Portavoz de la Vida Social*, editat

LA FIRA DURANT EL FRANQUISME

Mercé Sellès Comellas

per la Delegación de Prensa y Propaganda de la FET y de las JONS, 16 de febrer de 1963, núm. 201 (pàg. 3)

14 Vegeu nota 2

15 Butlletí d'Informació del Museu Municipal de Molins de Rei, número monogràfic *LA FIRA DE LA CANDELERÀ 1852-1984* (pàg. 10)

16 *Llobregat: Portavoz de la Vida Social*, editat per la Delegación de Prensa y Propaganda de la FET y de las JONS, 15 de febrer de 1969, núm. 356 (pàg. 4)

17 Gabriel Cortés i Maria del Mar Isla, "El procés de creixement del Baix Llobregat", *Arrel Revista* editada per la Diputació de Barcelona, gener-abril de 1982

18 *Llobregat: Portavoz de la Vida Social*, editat per la Delegación de Prensa y Propaganda de la FET y de las JONS, febrero de 1973, núm. 417 (pàg. 9)

L'àvi seu esperant
vendre el planter
d'enciam